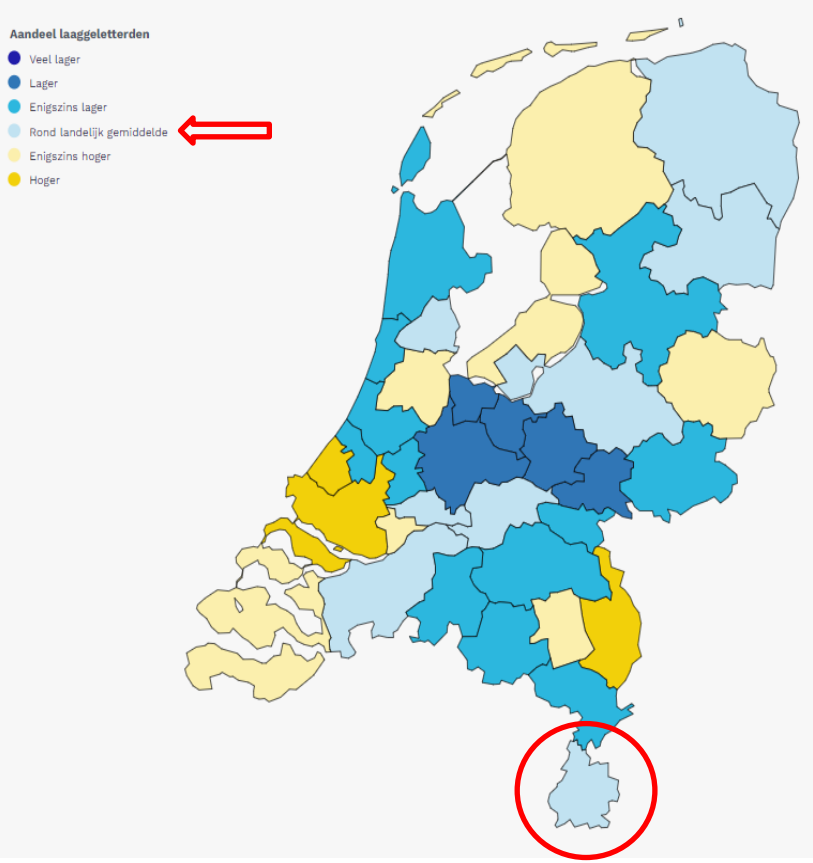
Bijlage 1: Kenmerken van Zuid-Limburg

Zuid-Limburg bestaat uit 16 gemeenten. Er wonen 597.652 mensen[1] en de regio heeft een oppervlakte van 660 km². De bevolkingsdichtheid is 905 inwoners per km². Zuid-Limburg is hiermee dicht bevolkt vergeleken met de meeste andere gebieden in Nederland. Er is al jaren samenwerking tussen gemeenten, maatschappelijke organisaties en werkgevers om de achterstand weg te werken. De regio is voor volwassenenonderwijs en de aanpak basisvaardigheden verdeeld in 3 sub-regio's:

Subregio	Gemeenten
Parkstad:	Heerlen, Kerkrade, Brunssum, Landgraaf, Voerendaal, Simpelveld en Beekdaelen
Westelijke Mijnstreek	Sittard-Geleen, Beek en Stein
Maastricht-Heuvelland	Maastricht, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Vaals, Meerssen en Valkenburg aan de Geul

<u>Geletterdheid en basisvaardigheden in Zuid-Limburg</u>
Er is in 2019 een wetenschappelijk onderzoek gedaan naar laaggeletterdheid onder mensen tussen 16 en 65 jaar. Het is uitgevoerd door het Researchcentrum voor onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van universiteit Maastricht, samen met Etil Research Groep en ECBO. Ze hebben een schatting gemaakt van het aantal laaggeletterden per gemeente in de leeftijd 16 tot 65 jaar. De uitkomst van dit onderzoek is in 2020 op de website www.geletterdheidinzicht.nl gezet. Deze cijfers worden in 2025 vernieuwd. De afbeelding met de landkaart van Nederland komt van deze website.

[1] CBS, november 2023

Figuur 1: landkaart van www.geletterdheidinzicht.nl met een schatting van de ernst van laaggeletterdheid per regio.

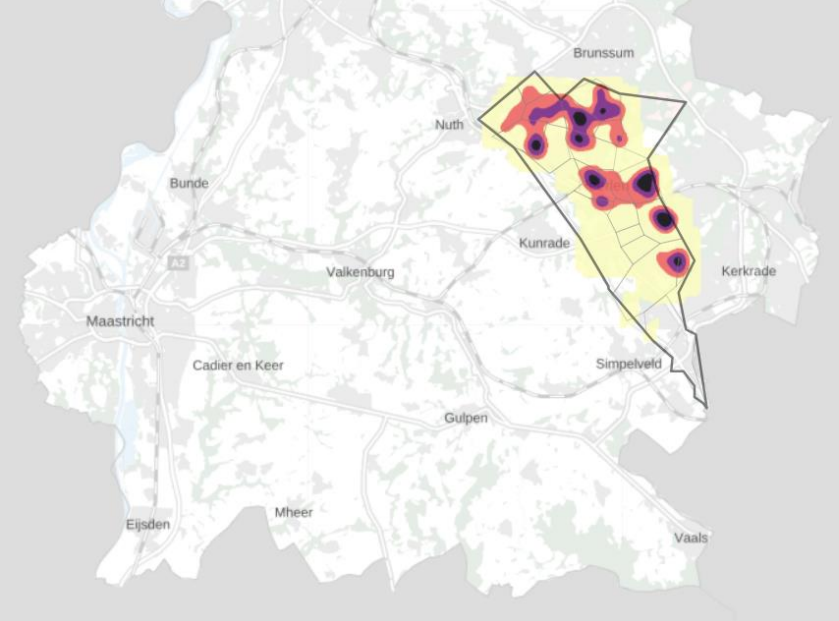
Als we kijken naar de cijfers op het gebied van laaggeletterdheid (moeite met lezen en schrijven), dan zit Zuid-Limburg rond het landelijk gemiddelde. Maar als we de cijfers nader bestuderen op gemeente- of wijkniveau, dan zien we dat er grote verschillen zijn. Met name wijken waar de sociaal economische status lager is, en het aantal sociale huurwoningen groot is, daar zien we uitschieters in het percentage laaggeletterden. Het gemiddelde

van Zuid-Limburg zegt dus niets, we moeten naar de wijken kijken om de ernst van het probleem te beseffen.

Als we gevoel willen krijgen voor uitschieters, dan is het waarde-vol om te kijken naar Verwachte onderwijsachterstanden van het CBS. De basis voor de site zijn de volgende cijfers over ouders:

- Opleidingsniveau van de ouders
- Herkomst
- Verblijfsduur van de moeder in Nederland
- Wel of niet in de schuldsanering
- Het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders op school

Het is niet één op één een 'heatmap' voor laaggeletterdheid, maar het geeft wel een indicatie van de verschillen tussen de wijken. De 'heatmap' van Heerlen is als voorbeeld bijgevoegd.

Figuur 2: CBS-'heatmap' verwachte onderwijsachterstanden Heerlen.

Het percentage inwoners dat moeite heeft met lezen en schrijven is in Zuid-Limburg dus vergelijkbaar met Nederland. Maar als we kijken naar het totaal van alle drie de basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) dan ontstaat er een heel ander beeld. Dan blijkt dat we in Zuid- Limburg meer kwetsbaarheid hebben dan gemiddeld in Nederland. Deze zijn in rood weergegeven.

Gemeente	Percentage laaggeletterdheid (16-65 jaar)	Percentage lage basisvaardigheden (16-65 jaar)
Gemiddeld Nederland	12%	16%
Gemiddeld Zuid-Limburg	11%	20%
Beek	7%	18%
Beekdaelen	11%	11%
Brunssum	6%	15%
Eijsden-Margraten	9%	21%
Gulpen-Wittem	9%	21%
Heerlen	16%	32%
Kerkrade	25%	32%
Landgraaf	6%	15%
Maastricht	13%	17%
Meerssen	6%	8%
Sittard-Geleen	9%	20%
Stein	7%	18%
Simpelveld	9%	21%
Vaals	9%	21%
Valkenburg aan de Geul	6%	8%
Voerendaal	6%	8%

In de tabel is te zien dat het percentage laaggeletterden per gemeente verschilt. Als we kijken naar lezen en schrijven (laaggeletterdheid), dan hebben Heerlen, Kerkrade en Maastricht een uitkomst die hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Als we kijken naar de kolom met het percentage lage basisvaardigheden, dan komen de meeste gemeenten hoger uit dan het landelijk gemiddelde.

Mensen ouder dan 65 jaar zijn niet in het onderzoek van www.geletterdheidinzicht.nl meegenomen. Het percentage inwoners dat moeite heeft met één of meer basisvaardigheden is dus groter dan weergegeven in de tabel.

De achterstanden zoals we die kennen worden van ouders op kinderen doorgegeven. De ambitie van Zuid-Limburg is dat iedere inwoner kan meedoen en dat we een trendbreuk krijgen op het gebied van achterstanden. Het bereiken van een trendbreuk door het wegwerken van de achterstanden duurt daarom lang. Er is dus jarenlange inzet nodig van ministeries, gemeenten, maatschappelijke partners en van onze inwoners.

Er zijn in 2024 nieuwe internationale cijfers bekend gemaakt uit het PIAAC-onderzoek[2] naar basisvaardigheden onder volwassenen. We weten op basis van de presentatie van de cijfers dat het 'gat' tussen zelfredzame mensen en mensen met beperkte basisvaardigheden groter is geworden. Het probleem is dus niet kleiner geworden. Daarom gaan we met het nieuwe regioplan basisvaardigheden niet wachten tot de cijfers zijn verwerkt in de website.

[2] Over PIAAC - Piaac Onderzoek